

Лампіка Ю., Шукатка О. Механізми формування стійкого інтересу до занять фізичною культурою учнів початкових класів. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2023. Том 11, № 6. С. 38-43. DOI: 10.31110/2616-650X-vol11i6-006

Lampika Yu., Shukatka O. Mekhanizmy formuvannya stiikoho interesu do zaniat fizychnoiu kulturoiu uchniv pochatkovykh klasiv [Mechanisms of forming a sustainable interest in physical education of primary school pupils]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2023. Vol. 11, No 6. S. 38-43. DOI: 10.31110/2616-650X-vol11i6-006

УДК 373.3

DOI: 10.31110/2616-650X-vol11i6-006

Юлія ЛАМПІКА

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-2509-0677>

lampika2003@ukr.net

Оксана ШУКАТКА

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-2297-4709>

shukatka1973@ukr.net

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ СТІЙКОГО ІНТЕРЕСУ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті здійснено аналіз проблеми формування стійкого інтересу до занять фізичною культурою учнів початкових класів. Досліджено актуальні аспекти, пов'язані з викладанням фізичної культури у початкових класах та визначено основні чинники, які впливають на формування інтересу учнів до уроків фізичної культури. Розглянуто педагогічні методи та стратегії, спрямовані на підвищення зацікавленості учнів до виконання фізичних вправ, вивчення впливу фізичної активності на фізичне та психологічне здоров'я молодших школярів та розвитку позитивного ставлення до активного способу життя.

Базуючи своє дослідження на теоретичних підходах до психолого-педагогічного виховання дітей та аналізі емпіричних даних, здобутих в результаті педагогічних експериментів, особливу увагу приділено розробці ефективних методів та засобів, спрямованих на збереження інтересу учнів до регулярних фізичних вправ та здорового способу життя.

Наголошено на вагомості практичного аспекту роботи вчителя з формування інтересу до фізичної активності, надано рекомендації щодо використання ігрових методів, конкурсів та інтерактивних занять для збудження цікавості учнів. Зазначено, що на кожному уроці, заході вчитель повинен створювати атмосферу успіху, радості, щастя та обов'язково підтримувати учнів у їх зусиллях. Закцентовано на важливості системного підходу до виховання фізичної культури, який враховує не лише уроки, а й позаурочні заходи, де головними дійовими особами виступають батьки учнів початкових класів. В даному контексті до кола відповідальності батьків за фізичне виховання їхніх дітей належить організація занять поза школою (виконання ранкової гімнастики та домашніх завдань, організація відпочинку дітей у місці проживання, залучення до спортивних секцій, дотримання особистої гігієни та загартування) та особистий приклад рухової активності, дотримання здорового способу життя. Підсумовано, що для формування стійкого інтересу до занять фізичною культурою учнів початкових класів необхідно комплексно використовувати відповідні психолого-педагогічні засоби, з особливим акцентом на співпрацю між сім'єю та школою.

Ключові слова: фізична культура; учні; інтерес; фізична активність; здоровий спосіб життя.

Yuliia LAMPIKA

Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-2509-0677>

lampika2003@ukr.net

Oksana SHUKATKA

Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-2297-4709>

shukatka1973@ukr.net

MECHANISMS OF FORMING A SUSTAINABLE INTEREST IN PHYSICAL EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL PUPILS

Abstract. The article analyses the problem of forming a sustainable interest in physical education among primary school students. The article examines the actual aspects related to teaching physical education in primary school and identifies the main factors that influence the formation of students' interest in physical education. The article considers pedagogical methods and strategies aimed at increasing students' interest in physical exercises, studying the impact of physical activity on the physical and psychological health of primary school students, and developing a positive attitude towards an active lifestyle.

Based on theoretical approaches to the psychological and pedagogical education of children and analysis of empirical data obtained as a result of pedagogical experiments, special attention is paid to the development of effective methods and means aimed at maintaining students' interest in regular physical exercise and healthy lifestyles.

The importance of the practical aspect of the teacher's work on forming an interest in physical activity is emphasized, and recommendations are given on the use of game methods, competitions, and interactive activities to arouse students' interest. It is noted that at each lesson, or event, the teacher should create an atmosphere of success, joy, and happiness and be sure to support students in their efforts. The importance of a systematic approach to physical education, which takes into account not only lessons but also extracurricular activities, where the main actors are parents of primary school students, is emphasized. In this context, parents' responsibility for their children's physical education includes organizing extracurricular activities (morning exercises and homework, organizing children's recreation in the place of residence, involvement in sports clubs, personal hygiene and hardening) and setting a personal example of physical activity and healthy

lifestyle. It is concluded that to form a sustainable interest in physical education among primary school students, it is necessary to comprehensively use appropriate psychological and pedagogical means, with a special emphasis on cooperation between family and school.

Key words: physical education; pupils; interest; physical activity; healthy lifestyle.

Постановка проблеми. Навчальний період у школі – це один з ключових моментів у формуванні особистості як активного учасника суспільства. У цей період відбувається завершення розвитку фізіологічних систем, зокрема, рухового апарату. Водночас, реалії сьогодення характеризуються зниженням рівня фізичної активності серед дітей та підлітків. Залежність від екранів, недостатня рухливість та невідповідальне харчування сприяють погіршенню здоров'я та психоемоційного стану молодого покоління. Відтак, серед низки стратегічних завдань перед освітою стоїть завдання формування здорового способу життя особистості здатної адекватно аналізувати сучасні виклики та творчо вирішувати поставлені перед нею завдання та життєві ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Детальний теоретичний аналіз літературних джерел дозволив виявити ключові аспекти та фактори, які мають вплив на мотивацію молодших школярів до занять фізичним вихованням у початковій школі. Видатний педагог та засновник наукової педагогіки XIX століття К. Ушинський наголошував на важливості інтересу та звичок у вихованні особистості, підкреслюючи, що саме інтерес активізує прояв особистості. Він вказував, що через звички інтерес дає можливість педагогу впливати на характер виховання, його нервову систему та природу [9]. Але проблема спрямованого формування інтересу учнів до занять фізичною культурою тісно пов'язана з цілісністю навчально-виховного процесу, яку розглядала низка дослідників, таких як І. Бех, Б. Ведмеденко, М. Зубалій, М. Козленко, М. Гуменюк, Н. Волкова та ін. На основі аналізу психолого-педагогічної наукової літератури, можна стверджувати, що більшість авторів приходять до висновку про низький рівень теоретичних знань, які мають як учні, так і їхні батьки, щодо позитивного впливу рухової активності на фізичне здоров'я школярів. Згідно з дослідженнями фахівців [1; 7; 8; 9], відсутність урахування мотивацій і інтересів учнів щодо видів рухової активності, низька активність осіб, які беруть участь у фізкультурно-оздоровчій роботі у загальноосвітніх навчальних закладах на практиці призводить до зниження ефективності організації фізичного виховання у загальноосвітніх школах [9].

У дослідженні І. Васкана та А. Розтоки було встановлено, що під час уроків фізичної культури належну увагу приділяють практичній діяльності. Проте знанням та емоційному задоволенню учнів не приділяється достатньо уваги, що може негативно позначитися на процесі виховання інтересу до уроків фізичної культури [3]. Зацікавленість учнів у фізичній культурі базується на засвоєнні знань, вмінь та навичок у галузі фізичних вправ, рухливих та спортивних ігор, що відповідають їхнім потребам, мотивам та створюють позитивний настрій.

Метою дослідження є аналіз механізмів формування стійкого інтересу до занять фізичною культурою учнів початкових класів.

Методи дослідження: аналіз, порівняння та узагальнення теоретичних даних.

Виклад основного матеріалу дослідження. У формуванні загальної культури школярів фізична культура виступає як важливий базовий компонент. Під ним розуміють – комплексний процес, спрямований на гармонійний розвиток фізичних, психічних та соціальних якостей особистості через систематичну фізичну активність, спрямовану на зміцнення здоров'я та підвищення загального рівня фізичних здібностей [6].

Важливою складовою структури навчання рухових дій під час уроків фізичної культури є мотиваційна сфера особистості, яку характеризуємо як складну багаторівневу систему стимулів, що включає потреби, мотиви, прагнення, установки, ідеали, цінності, емоції тощо.

Одним із основних компонентів мотивації є інтерес. В загальному розумінні інтерес - це прояв пізнавальної потреби, який спрямовує особистість на усвідомлення цілей діяльності та сприяє орієнтуванню, ознайомленню з новими фактами та глибокому розумінню дійсності [2]. В процесі власної активної діяльності особистість формує ціннісне ставлення до фізичної культури, а успішність цього процесу залежить від втілення принципу єдності її фізичного, розумового та морального потенціалів. Позитивний інтерес до занять фізичною культурою можна визначити як прагнення особистості до пізнання та розуміння соціокультурного досвіду, пов'язаного з фізичним розвитком та вдосконаленням людини. Цей інтерес також включає в себе бажання самостійно вдосконалювати свій фізичний стан у взаємозв'язку з духовною культурою [4].

З метою визначення ступеня зацікавленості школярів у заняттях фізичними вправами дослідником Л. Мосійчуком було проведене анкетування, яке показало результати [10], описані у таблицях (табл.1-3).

Таблиця 1

Ставлення учнів до занять з фізичної культури

Запитання		1 клас (19 учнів)			2 клас (18 учнів)		
		учні	%	бали	учні	%	бали
1	Чи подобаються тобі заняття з фізичного виховання та спорту?						
	Так (2 бали)	4	21	8	3	17	6
	Ні (1 бал)	10	53	10	11	61	11
	Не цікаві (0 балів)	5	26	0	4	22	0
2	Чи виконуєш ти ранкову зарядку?						
	Кожен день (2 бали)	2	10	4	3	16,5	6
	Рідко (1 бал)	3	16	3	5	28	5
	Не виконую зовсім (0 балів)	14	74	0	10	55,5	0
3	Чи стомлюєшся ти на уроках сидячи за партою?						
	Так (0 балів)	15	79	0	13	72	0
	Ні (1 бал)	4	21	4	5	28	5
4	Як переважно ти проводиш час після школи?						
	Комп'ютер, уроки, телевізор (0 балів)	9	47	0	8	44	0
	Допомагаю батькам (1 бал)	7	37	7	8	44	8
	Футбол, велосипед, самокат та інше (2 бали)	6	31	12	5	28	10
	Ходжу у спортивну секцію (3 бали)	3	16	9	2	11	6
5	Ти виконуєш домашні завдання з фізичного виховання						
	Так (2 бали)	3	16	6	2	11	4
	Інколи (1 бал)	6	31	6	5	28	5
	Ні (0 балів)	10	53	0	11	61	0
6	Чи є у тебе дома спортивний куток?						
	Так, є (1 бал)	3	16	3	3	17	3
	Ні, немає (0 балів)	16	84	0	15	83	0
7	Батьки цікавляться твоїми успіхами з фізичного виховання?						
	Ні (0 балів)	13	68	0	11	61	0
	Цікавляться оцінками (1 бал)	3	16	3	4	22	4
	Цікавляться та підштовхують до виконання фізичних вправ (2 бали)	3	16	6	3	17	6
8	Твої батьки виконують фізичні вправи?						
	Ні (0 балів)	12	63	0	11	61	0
	Інколи (1 бал)	4	21	4	5	28	5
	Постійно (2 бали)	3	16	6	2	11	4
Загальна сума балів				91			88
Відносний бал				4,789			4,888

Таблиця 2

Критерії оцінювання активності учнів на заняттях

Бали	Критерії оцінювання активності учнів на заняттях
4	висока активність – учень з великим бажанням дотримується всіх вказівок вчителя та проявляє ініціативу, цікавиться, допитливий, наполегливий, сміливий та рішучий, має витримку при подоланні труднощів
3	середня активність – якісне виконання учнем всіх завдань та вказівок вчителя, але відсутність у його діях активної участі; він виконує вказівки вчителя механічно, без належної ініціативи та допитливості
2	низька активність – учень ігнорує вказівки вчителя, уникає виконання завдань без його нагляду та проявляє байдужість до рухових завдань
1	активність відсутня – учень присутній на занятті, але не виявляє бажання виконувати фізичні вправи, виконує функцію помічника
0	учень відсутній на занятті без поважної причини

Таблиця 3

Рівень активності учнів										
Бали / учні	0		1		2		3		4	
1 клас (19)	3	16%	4	21%	5	26%	3	16%	4	21%
2 клас (18)	2	11%	4	22%	4	22%	4	22%	3	16%

З отриманих даних видно, що більшість учнів мають недостатню активність. Лише близько 20% дітей були високоактивними. Відповідно, на уроці фізичної культури вони надають перевагу яскравості подій, іграм тощо. Пізнавальні мотиви в таких дітей сформовані меншою мірою, тому навчальний процес їх цікавить недостатньо.

Фахівці вважають, що зниження зацікавленості у фізичному вихованні пов'язане з тим, що останнім часом втрачена освітньо-виховна спрямованість занять фізичною культурою. Тому, були розроблені наступні підходи для підвищення зацікавленості учнів у заняттях фізичною культурою на основі вищезазначених аспектів:

- застосування міжпредметних зв'язків між я досліджую світ та фізичною культурою як засобу навчання й виховання, спрямованих на формування інтересу до системи знань з фізкультури, анатомії, гігієни на основі ключових понять, таких як режим дня, правильна постава, загартування, дихальна гімнастика, практичні навички та самостійні заняття фізичними вправами. Такий підхід сприятиме підвищенню активності та допоможе засвоєнню системи міжпредметних знань і навичок з фізичної культури, що є важливою умовою для виникнення у них інтересу до занять фізичними вправами;

- використання ігрового методу з метою створення позитивного емоційного фону для поліпшення рухових навичок та вмінь;

- використання педагогічного стимулювання для підтримки інтелектуальної та фізичної активності. Найбільш поширеними засобами стимулювання інтересу та активності учнів у процесі фізичного виховання є різні форми заохочення. Ці заохочення спрямовані на позитивну оцінку навчальної діяльності та поведінки учнів, щоб надихати їх на подальші досягнення, активність та зацікавленість у вивченні предмету. Основні форми заохочення включають сприяння, допомогу, похвалу, схвалення, усну подяку, грамоти за досягнення, почесні нагороди, листи-подяки батькам, фотографії на дошці пошани, публікації в газетах тощо. Заохочення має позитивний вплив лише тоді, коли воно є адекватним, публічним і своєчасним [11].

Головне завдання вчителя фізичної культури - зацікавити учнів предметом і сприяти формуванню їх уявлення про власне здоров'я. Лише при усвідомленні учнями реальної можливості впливу на власний організм стає можливим ефективне вирішення рухових завдань, які є основою будь-якого навчального заняття. У своїх наукових дослідженнях Н. Волкова наголошує, що взаємодія між учнем і вчителем повинна враховувати наступні ключові аспекти: креативність, ефективну комунікацію, застосування педагогічної діагностики для виявлення творчого потенціалу кожного учня та спільну творчу співпрацю між вчителем і учнем. Основною метою цієї взаємодії є формування творчої та всебічно розвиненої особистості [5].

Головним способом спонукання школярів до занять фізичними вправами та підтримки їхнього здоров'я є впровадження у школі системи фізкультурних та оздоровчих заходів. Важливо планувати фізкультурно-оздоровчі заходи не епізодично, а як систему, що здійснює вплив на моральний і фізичний аспекти життєдіяльності дітей, формування їхньої особистості, тим самим організовуючи фізкультурно-оздоровче середовище закладів загальної середньої освіти [13].

У початковій школі слід акцентувати увагу на розвитку рухових навичок, використовуючи в основному ігровий метод навчання у дітей. Основними цілями є формування правильної постави під час статичних і рухових активностей, зміцнення здоров'я та сприяння нормалізації фізичного розвитку. На початковому рівні також необхідно вводити основи культури поведінки та здорового способу життя. Виховання інтересу до фізичних вправ можна досягти, показуючи приклад особистого зацікавлення, оскільки діти цього віку зазвичай наслідують дорослих.

Звісно, що на кожному етапі розвитку дитини на перший план будуть виступати різні групи чинників мотивації. Проте, безсумнівно, що основи здорового способу життя та рухової активності закладаються саме в сім'ї. Кажуть, яка людина такий і спосіб її життя, адже у способі життя закладено традицій та звички родини, тобто якщо родина активна, то і спосіб життя дитини, що росте у такій сім'ї буде активним, і навпаки [12]. Відтак, до кола відповідальності батьків за фізичне виховання їхніх дітей належить організація занять поза школою (виконання ранкової гімнастики та домашніх завдань, організація відпочинку дітей у місці проживання, залучення до спортивних секцій, дотримання особистої гігієни та загартування) та особистий приклад рухової активності, дотримання здорового способу життя.

Пізнавальна активність школярів на уроках фізичної культури має важливе значення. Психологи стверджують, що у процесі навчання фізичним діям, центральною ланкою все ж буде психологічна. Організація пізнавальної діяльності та поведінки учнів на уроці передбачає реалізацію певних завдань, а саме:

- актуалізація попереднього досвіду учнів у процесі вивчення нового матеріалу;
- відповідність викладу матеріалу встановленим вимогам до учнів;
- донесення до свідомості учнів розуміння поставлених завдань;
- стійкість і зосередженість уваги учнів, їхня підготовленість до уроку;
- застосування прийомів і форм у роботі вчителя, які сприяють активності та самостійності учнів;
- використання різних установок (переконання, навіювання);
- рівень особистої відповідальності учнів за якість та ефективність навчальної роботи (самоконтроль, самооцінка, взаємооцінка);
- розуміння учнями значення засвоєного матеріалу і застосування у власній руховій діяльності;
- здатність учнів до вирішення проблемних ситуацій, оволодіння знаннями, вміннями, навичками;
- стабільний емоційний стан учнів;
- інтерес учнів до розвитку, успіхів та відповідальності за власний фізичний стан.

Отож, досягнення успіху визначається умінням учнів долати невдачі, мотивувати самого себе, керувати своїми емоціями та бажаннями, вчитися на чужому досвіді, використовуючи потенційні можливості з найбільшою користю для себе.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Здійснений аналіз наукової літератури підтверджує значущість питання формування стійкого інтересу до занять з фізичної культури в учнів початкових класів. За результатами опитування очевидно, що більшість учнів демонструють недостатню фізичну активність. Водночас звертаємо увагу, що слід приділяти значну увагу наданню знань та сприянню емоційному задоволенню від уроку, використовуючи рухливі ігри для усвідомлення молодшими школярами важливості здорового способу життя. Для досягнення цієї мети слід комплексно використовувати відповідні психолого-педагогічні засоби, з особливим акцентом на співпрацю між сім'єю та школою.

Список використаних джерел

1. Андреева О.В. *Програмування фізкультурно-оздоровчих занять*: дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту. Київ. 2002. 190 с.
2. Арєф'єв В. Г., Єдинак Г.А. *Фізична культура в школі*. Навчальний посібник для студентів навчальних закладів. 3-є вид. перероб. і доп. Кам'янець Подільський: ПП Буйницький О.А., 2007. 248 с.
3. Васкан І., Розтока А. Стан і формування в школярів інтересу до фізичного виховання та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2012. С. 247-252.
4. Ведмеденко Б. Виховання в учнів інтересу до фізичної культури. *Фізичне виховання в школі*. 2003. № 4. С. 46-49.
5. Волкова Н.П. Особливості професійної підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту для роботи з дітьми молодшого шкільного віку. *Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту в Україні: матеріали першої республіканської наук. конф.* Луцьк: Надсир'я, 1994. С. 169-170.
6. В'ялий С. *Теорія та методика фізичного виховання*. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. 2010. №12. 18 с.
7. Дяченко А.А., Кульчицька І.А. *Інтеграція теоретичних знань з фізичного виховання в освітній процес школярів початкової школи*. 2017. С. 42-46.
8. Дяченко А. А. Шеремета Н.В. *До питання використання дидактичних ігор у початковій школі*. Харків. Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2017. С.12-16.
9. Дяченко А.А., Костюкевич В.М. Деякі аспекти застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі фізичного виховання і спорту. *«Актуальні наукові дослідження в сучасному світі»*. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 1 (21), Ч.2. С.104-107.
10. Мосійчук Л. Виховання в молодших школярів інтересу до занять з фізичного виховання у системі «школа-сім'я». *Вісник Прикарпатського університету*. Серія: фізична культура, №34, 2020. С. 1-9.
11. Остапенко О. Виховання в учнів інтересу до занять фізичною культурою. *Фізичне виховання в школі*. 2002. № 2. С. 19-23.
12. Шукатка О.В., Борисевич Л.В., Кушнір Р.Г., Матієшин І.В. Вплив фізичних вправ на розвиток фізичних якостей студентів у контексті здорового способу життя. *Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини (Rehabilitation & Recreation)*: науковий журнал. Рівне: Видавничий дім «Гельветика», 2022. N 10. С. 156-161. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.10.20>
13. Шукатка О. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчого середовища закладу загальної середньої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2020. № 70, Т. 4. С. 223-226. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-4.41>

References

1. Andreeva O.V. *Programming of physical culture and health-improving classes*: PhD thesis in physical education and sports. Kyiv. 2002. 190 c.
2. Ariefiev V.G., Yedynak G.A. *Physical Culture at School*. Study guide for students of educational institutions. 3rd ed. revised and supplemented. Kamianets-Podilskyi: PE Buynytskyi O.A., 2007. 248 c.
3. Vaskan I., Roztoka A. The state and formation of interest in physical education and sports in schoolchildren. *Physical education, sport and health culture in modern society*. 2012.C. 247-252.
4. Vedmedenko B. Educating students' interest in physical culture. *Physical education in school*. 2003. No. 4. P. 46-49.
5. Volkova N.P. Features of professional training of specialists in physical culture and sports for work with children of primary school age. *The concept of training specialists in physical culture and sports in Ukraine*: materials of the first republican scientific conference. Lutsk: Nadsyrya, 1994. P. 169-170.
6. Vyalii S. *Theory and methods of physical education*. Kharkiv National Pedagogical University named after H.S. Skovoroda. 2010. №12. 18 c.
7. Dyachenko A.A., Kulchytska I.A. *Integration of theoretical knowledge of physical education into the educational process of primary school students*. 2017. C. 42-46.
8. Dyachenko A.A., Sheremeta N.V. *On the use of didactic games in primary school*. Kharkiv. Eastern Ukrainian organisation "Centre for Pedagogical Research", 2017. C. 12-16.
9. Dyachenko A.A., Kostiukevych V.M. Some aspects of the use of information and computer technologies in the process of physical education and sports. *"Actual scientific research in the modern world"*. Pereiaslav-Khmelnitskyi, 2017. Issue 1 (21), Part 2. C.104-107.
10. Mosychuk L. Fostering interest in primary schoolchildren to physical education classes in the school-family system. *Bulletin of the Precarpathian University*. Series: physical culture, №34, 2020. C. 1-9.
11. Ostapenko O. Educating students' interest in physical education. *Physical education at school*. 2002. № 2. C. 19-23.
12. Shukatka O.V., Borysevych L.V., Kushnir R.H., Matiieshyn I.V. Vplyv fizychnykh vprav na rozvytok fizychnykh yakosti studentiv u konteksti zdorovoho sposobu zhyttia. *Reabilitatsiini ta fizkulturno-rekreatsiini aspekty rozvytku liudyny (Rehabilitation & Recreation)*: naukovyi zhurnal. Rivne: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2022. N 10. S. 156-161. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.10.20>
14. Shukatka O.V. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do orhanizatsii fizkulturno-ozdorovchoho seredovyshcha zakladu zahalnoi serednoi osvity. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. Zaporizhzhia, 2020. № 70, T. 4. S. 223–226. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-4.41>